Dokumentácia
o reštaurovanom diele

Evidenčné číslo: H 4747

1. Základné údaje o reštaurovanom diele

Predmet reštaurovania: historická listina

Názov diela: "Cechová listina"

Datovanie: 1861

Technika: rytina, tlač z výšky

Rozmery: 540 mm x 450 mm

Evidenčné číslo: H 4747

Majiteľ pamiatky: Tekovské múzeum v Leviciach

Začiatok reštaurovania: september 2025

Koniec reštaurovania: máj 2026

2. Opis a stav pamiatky pred reštaurovaním

Jedná sa o historickú listinu z 19. storočia, ktorá bola tlačená na strojovom papieri s rozmerom 540 mm x 450 mm. Ako písacia podložka bol použitý drevitý strojový papier. Motívom tlače je textové pole, ktoré je po obvode zdobene ozdobnou bordúrou s florálnymi motívmi. V pravej časti dolného rohu sa nachádza tlačový podpis autora grafiky (tlačiar meno). Listina obsahuje dve voskové pečate s veľkosťou 45 mm a 20 mm.

Väčšia pečať je orientovaná na stred listiny, menšia pečať sa nachádza v ľavom dolnom rohu. Pred umiestnením pečate nebola papierová podložka nijak upravená. Obe pečate bolo zhotovené zo tzv. španielskeho vosku červenej farby. Jedná sa o vosk upravený pre potreby odolnejších pečatí. V oblasti textu sa nachádza ručne písaný text pomocou železo - galového atramentu. V ľavej a pravej dolnej časti sa nachádzajú podpisy signatúrou listiny.

Stav papierovej podložky je značne mechanicky poškodený. Zachoval sa pomerne vo veľmi zlom stave. Na niektorých miestach došlo k strate papierovej hmoty a to vplyvom nevhodného používania a zaobchádzania. Listina v mieste lomov bola poškodená až do tej miery, že približne ¼ plochy je oddelená od zvyšku listiny. Toto poškodenie je orientované podľa zlomov preloženia na menší formát. Ďalšie poškodenia sa nachádzajú približne v polovici diela, taktiež vo vertikálnom smere. Poškodenie siaha po vrchnú časť samotnej listiny.

Po celom obvode listiny sa nachádzajú početné poškodenia a to trhliny, chýbajúce miesta, zdeformované miesta a pod.. Vplyvom nadmerného vlhka (nevhodné podmienky uloženia) došlo k plošnému zvlneniu celej plochy papiera. Častým používaním došlo k poškodeniu papiera najmä po obvode celej plochy. Na povrchu sa nachádza znečistenie a to najmä stopy po prachových časticiach a biologické znečistenie. Rovnako sú badateľné farebné zmeny meniacou sa hodnotou pH. Vplyvom vlhkosti sa na povrchu vytvorili tzv. „vodné mapy“ vo forme stmavnutých miest viditeľne ohraničené. Zadná strana diela je tiež znečistená depozitným prachom, „vodné mapy“ a doplnené signatúrne číslo na dolnej časti listiny pomocou guľôčkového pera.

Na listine sa nachádzajú dve spomínané pečate s vosku. Pečate sú znečistene depozitným prachom a poškodené degradáciou a následnou stratou materiálu vo väčšom rozsahu. Toto poškodenie má predpoklad v pokračujúcej degradácií.

Nameraná pH papierovej podložky pred reštaurátorským zásahom bola 5,14 čo nasvedčuje zvýšenej kyslosti strojového papiera zodpovedajúce stavu pamiatky.

3. Prieskum pamiatky

Prieskum pamiatky spočíval v získavaní dostupným meraní, ktoré bude potrebné brať do úvahy pri voľbe spôsobu a určení jednotlivých postupov pri reštaurátorskom zásahu. Pre prípadné potreby čistenia, povrchového glejenia papiera alebo dopĺňania) boli vykonané skúšky stability textov dvomi metódami. Na priamy dotyk a na oter pri kontakte písacej látky na vodný roztok. Výsledky sú uvedené v tabuľke.

Ako predpokladaná písacia látka textov bola použitá tlačová farba, ktorá je v porovnaní s atramentami oveľa stabilnejšia na mokré prostredie (procesy). Tlač bola stabilná a nereagovala na metódy dotyku a ani oteru. Nereagovali všetky farebné vrstvy.

Skúšky stability písacích materiálov

MIESTO	DOTYK	OTER
Tlač (čierna)	Nereaguje	Neeaguje
Rukopisy (atrament)	Nereaguje	Reaguje

Podľa zistených výsledkov v prípade tzv. mokrých procesov nebude potrebná plošná fixácia textov. Použitá tlačová farba je pomerne stabilná, istú nestabilitu vykazujú len texty písané atramentom pri technike oteru. Pri čistení bude napriek tomu vybraná taká metóda, aby nedochádzalo k priamemu oteru so štetcom.

Meranie pH papiera preukázalo hodnoty pH strojového papiera zodpovedajúce jeho stavu. Priemerné hodnoty však môžeme považovať za pomerne dobré a ich hodnota porastie pri neutralizácii.

Meranie pH ručného papiera pred reštaurátorským zásahom

MIESTO	**HODNOTA pH**
Rubová strana dokumentu	5,14

Proces tzv. mokrého čistenia okrajových fólií bude doplnený aj neutralizáciou, ktorej úlohou je zlepšiť hodnotu pH papiera a vytvoriť podľa možností aj alkalickú rezervu, ktorá predĺži samotnú životnosť papiera.

Mikrobiologický rozbor nebol vykonaný tzv. odtlačkovou metódou. Pamiatka však bude z preventívnych dôvodov dezinfikovaná v dezinfekčnej komore pomocou pár n - Butylalkoholu.

4. Reštaurátorský zámer

1. Fotodokumentácia stavu pred a po reštaurovaní
2. Dezinfekcia pomocou pár N-butanolu
3. Skúška stability písacích materiálov
4. Meranie hodnoty pH pred reštaurovaním
5. Povrchové čistenie tzv. „suchou cestou“
6. Čistenie tzv. „mokrou cestou“ pomocou vodných roztokov
7. Čistenie a stabilizácia pečatí pomocou Propolisu
8. Sceľovanie trhlín pomocou japonského papiera
9. Dopĺňanie strán papierovej podložky formou dolievaním
10. Rovnanie papierovej podložky v lise
11. Orezanie do pôvodného formátu
12. Záverečné fotodokumentácia po reštaurovaní
13. Vyhotovenie ochrannej clony pečate pomocou japonského papiera
14. Vyhotovenie ochranného puzdra z lepenky archívnej kvality

5. Priebeh reštaurovania

Reštaurátorský a konzervátorský zásah na pamiatke prebiehal vo všetkých bodoch podľa plánovaného Zámeru reštaurovania.

Prvým krokom bola kompletná fotografická dokumentácia stavu pamiatky pred reštaurovaním. Dokumentované boli obe strany diela. Po potrebnej dokumentácii sa mohlo prejsť na dezinfikovanie v dezinfekčnej komore na dobu expozície 24 hodín. Ako dezinfekčný prostriedok bol použitý Butyl-alkohol. Nameraná hodnota pH dosahovala 5,14 a z toho dôvodu bude v procese čistenia potrebné zrealizovať aj neutralizáciu.

Na suché čistenie povrchových nečistôt boli použité štetce s jemnými štetinami. Pre dôkladnejšie vyčistenie povrchu boli použite gumové pryže a kaučukové gumy – Wallmaster. Tvrdšie nečistoty z povrchu boli očistene pomocou skalpela. Skúšky stability písacích látok a pečiatok boli vykonané na techniky dotykom a oterom. Skúšky boli vykonané vodou, technickým benzínom a etanolom. Pomocou vatových tampónov sa skúšala rozpíjavosť písacích látok. Z dôvodu nestabilného atramentu sa pristúpilo na lokálnu fixáciu, kde sme použili látku Cyklododekán (2 vrstvy).

Po zafixovaní sa mohlo pristúpiť na techniku čistenia Spolapon 146 AOS a vodného roztoku. Pred mokrým čistením bolo potrebné rovnako zafixovať pečiatky. Mokré čistenie prebehlo vo vodnom kúpeli s prítomnosťou Spolaponu 146 AOS a Tylózy MH300. Následný výplach bol vykonaný čistou tzv. obohatenou vodou, ktorá zabezpečila aj potrebnú formu neutralizácie aj s pomocou Neutralizačného roztoku Neschen ($CaCO_3$) .

Doplnenie papierových strát a poškodených miest bolo vykonané pomocou japonského papiera, ktorý bol kolorovaný na požadovaný odtieň. Lepenie prebehlo pomocou 2% roztoku Tylózy MH 6000. Lepenie sa realizovalo zo zadnej strany listiny kedy a záplaty japonského papiera presahovali cez pôvodnú plochu 2 až 3 mm. Nasledovalo orezanie do pôvodného formátu a lisovanie pre potreby vyrovnania plochy listiny. Opätovné meranie pH po reštaurovaní preukázalo hodnotu 6.91 čo aspoň upravilo úpravu pH hodnoty blížiace sa k optimálnej hodnote.

Reštaurovaná listina je opatrená ochranným obalom vyrobeným z 1 mm lepenky AlphaCell s alkalickou rezervou vhodným na dlhodobé uloženie pamiatky ako aj ochrana pred jej mechanickým poškodením. Na záver bola vykonaná fotodokumentácia stavu pamiatky po reštaurovaní.

6. Zoznam použitých pomôcok a materiálu

Pomôcky a zariadenia

pH meter s dotykovou elektródou (zn. Gryf), vatové tampóny a tyčinky, Wishab (vulkanizovaný kaučuk), Wallmaster (kaučuk), netkaná textília Hollytex (45, 81 g/m^2), plste (100% vlna), lisovacie lepenky, filtračný papier, knihárska kosť, skalpel, nožnice, reštaurátorská žehlička

Materiál a chemické prípravky

Japonský papier (11, 35, 45 g/m^2), ryžový a pšeničný škrob, demineralizovaná a obohacovaná voda, Etylalkohol (lieh), technický benzín, Tylóza MH 300 a 6000, Metylhydroxyetylcelulóza, Alkalická lepenka Alphacell, destilovaná voda, Cyklododekán, Neutralizačný roztok Neschen ($CaCO_3$), pH alkalická lepenka

7. Závery a odporúčania

Reštaurovanú pamiatku odporúčame uchovávať v podmienkach podľa platnej normy ISO/DIS 11799. Taktiež odporúčame objekt uchovávať vo vyhotovenom ochrannom obale, chrániť ju pred priamym slnečným svetlom, nadmernou vlhkosťou a výkyvmi klimatických podmienok v úložnom (depozitnom) priestore. Pamiatku odporúčame uchovávať vo vodorovnej polohe vo vyhotovenom obale z alkalickej lepenky.

Parametre dlhodobého uloženia:

Relatívna vlhkosť: 50–55 % (± 5%)
Teplota: 15 – 17 ºC (±2ºC)
Intenzita osvetlenia pri vystavovaní: max 50 lx.

V prípade vystavovania navrhujeme obmedziť manipuláciu s pamiatkou. Neumožniť priamy kontakt a manipuláciu verejnosťou (len pod odborným dozorom, presklenené skrinky a pod.). Pri manipulácii s pamiatkou je vhodné používať ochranné rukavice. Prispôsobiť klimatické podmienky čo k najideálnejším podmienkam dlhodobého uloženia. Pre prezenčné a výskumné účely preferovať používanie vyhotovenej kópie alebo jeho elektronickej formy.

8. Fotodokumentácia

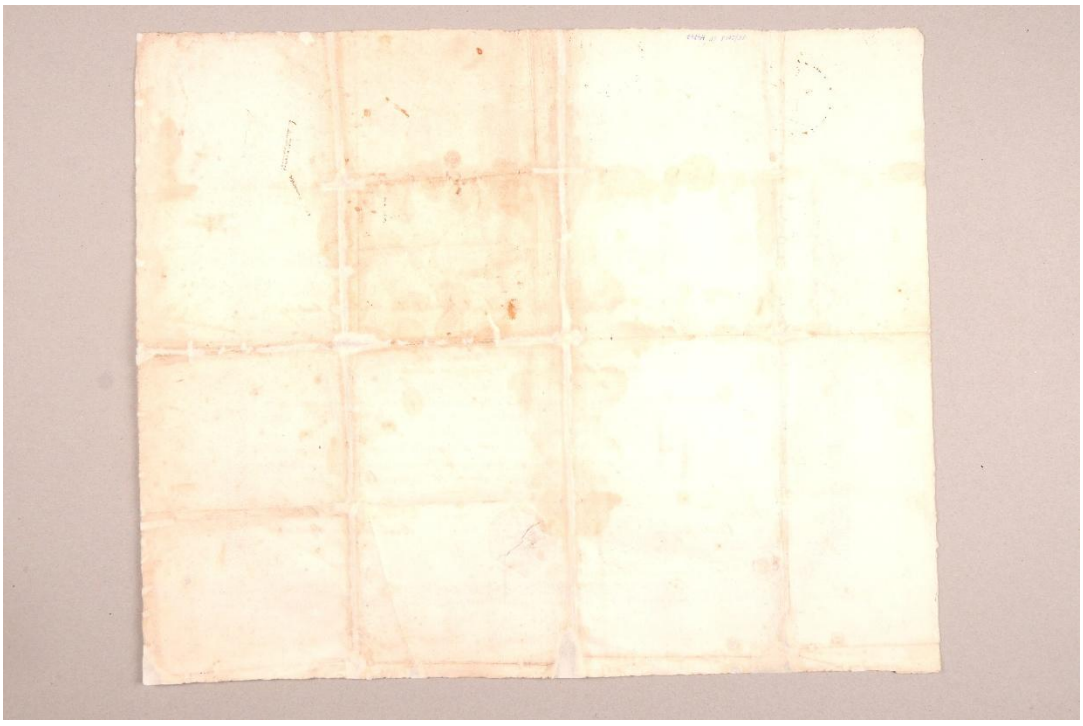

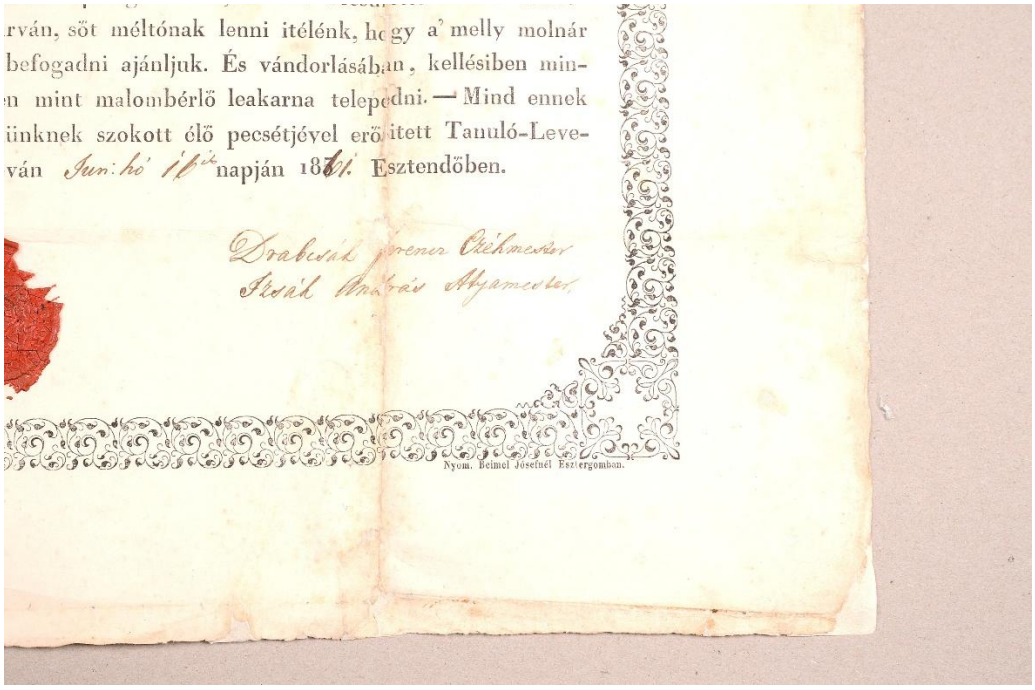
rván, söt méltónak lenni itélénk, hogy a' melly molnár
befogadni ajánljuk. És vándorlásában, kellésiben min-
n mint malombérlö leakarna telepedni. — Mind ennek
ünknek szokott élö pecsétjével erö itett Tanuló-Leve-
ván Jun: hó 1/t napján 1861. Esztendöben.
Drabcsák Jörenc Czéhmester
Steiál András Atyamester
Nyom. Beimel Józsefnél Esztergomban.

hitelére kiadánk ezen mi
ünk becsületes Tagjai előt
t. Költ Léván Jun: hó 16-án napján 1861.
Drabcsá
Irsák
1861
Tekintetes Bars
ya és Czéh Bíró

barátinknak reá szüksége lészen, öt szabadon szolgálatba
öt igaz személynek esmérje, szintén ha valamelly helységben mint
ob bizonyságára és elhitelére kiadánk ezen mi Nemes Czéhünknek
fen megnevezett Czéhünk becsületes Tagjai előtt. Költ Léván Jun
Kiadta
Czirok Jobrány
Léván Június hó 16-án 1861
Tekintetes Bars
Vgye Főbírája és Czéh Bíró

www.restaurobooks.sk

Banská Štiavnica